

Шаферівський Б.С.

к. с.-г. н., доцент, доцент кафедри біології
продуктивності тварин імені академіка О. В. Квасницького
e-mail: bogdan.shaferivskyi@pdau.edu.ua

Антонець П.А.

здобувачка вищої освіти
e-mail: polina.antonets@st.pdau.edu.ua
*Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.31210/ab2026.13>

РИНОК КОМБІКОРМІВ В УКРАЇНІ – ВИКЛИКИ ВІЙНИ ТА ВЕКТОРИ ВІДНОВЛЕННЯ

На сьогоднішній день ринок комбікормів України перебуває у стані глибокої трансформації під впливом повномасштабної війни. Основною рисою періоду стало вимушене пристосування до нових реалій: втрати територій, руйнування логістичних ланцюгів та дефіциту енергоресурсів. Незважаючи на це, галузь демонструє стійкість, адаптуючи виробничі процеси під потреби тваринництва, яке залишається головним споживачем продукції.

Можна визначити 4 ключові фактори впливу на ринок комбікормів в Україні (рис. 1).

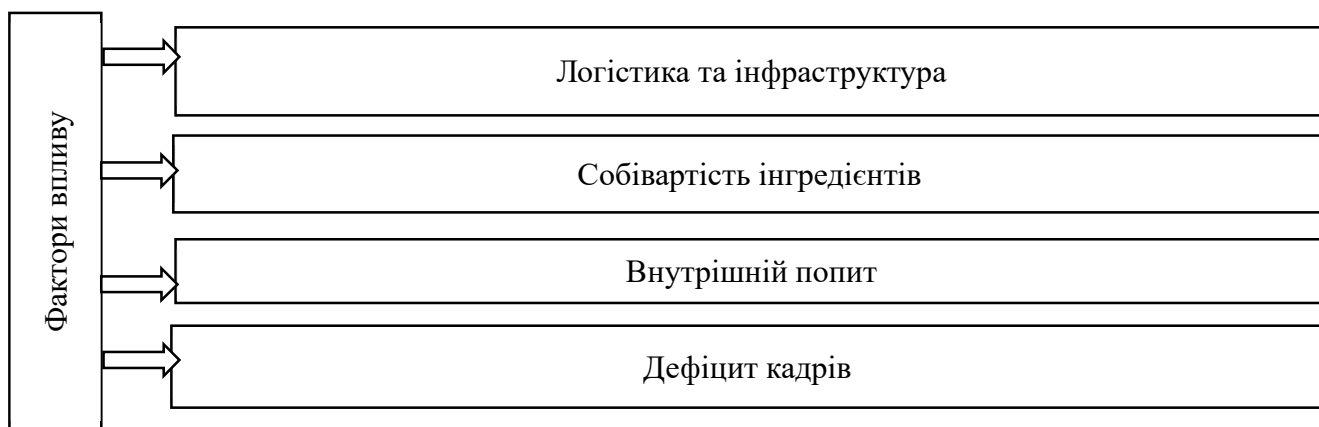

Рис. 1. Ключові фактори впливу на ринок комбікормів в Україні [розроблено авторами]

Руйнування енергетичних об'єктів змусило підприємства перейти на автономне живлення. Використання промислових генераторів кардинально змінює структуру витрат, оскільки вартість «дизельної» кіловат-години в рази перевищує мережеву. Водночас блокування традиційних морських шляхів переорієнтувало потоки на складну наземну логістику. Це вплинуло на пряме зростання собівартості готової продукції через енергетичну складову та збільшення транспортних витрат на одиницю товару (імпорт преміксів та експорт кормів).

Зростання вартості зернових (на 28%) та вологих кормів (20-26%) створює «ефект ножиць»: витрати на утримання тварин зростають швидше, ніж відпускні

ціни на м'ясо та молоко [1]. Це, у власну чергу, викликає скорочення рентабельності тваринницьких комплексів, що часто призводить до зменшення раціонів або переходу на менш якісні корми, а також поступове скорочення поголів'я ВРХ, яке є найбільш чутливим до вартості кормів.

Український сегмент кормовиробництва демонструє критичну залежність від зовнішніх поставок, оскільки частка вітчизняних добавок на ринку становить лише 16%. Ситуація ускладнюється суттєвим зростанням вартості цієї продукції. В Україні виробляються переважно базові технологічні та зоотехнічні компоненти, тоді як стратегічно важливі мікронутрієнти – вітаміни, амінокислоти та мікроелементи – майже повністю імпортуються [2].

Разом з тим агроформування демонструють зростання попиту на екологічно чисті корми або продукти з альтернативними видами білка; підвищуються вимоги до безпеки та якості кормових добавок в умовах зростання тиску з боку регуляторів та споживачів [3].

Мобілізація та міграція створили подвійний дефіцит: кількісний (брак робочих рук) та якісний (брак інженерів і технологів). Дана ситуація викликає уповільнення процесів впровадження нових рецептур та автоматизації виробничих ліній, а також зростання витрат на навчання персоналу «з нуля» та ризик помилок через людський фактор.

За допомогою даних табл. 1 наведемо реальні та потенційні наслідки дії означених факторів. Дані табл. 1 демонструють, що ринок знаходиться у точці, де виклики воєнного часу стають стимулом для радикальної модернізації та зміни бізнес-моделей. Вже у сучасних вітчизняних реаліях, не зважаючи на військовий стан, активно відбувається перехід до автоматизованих систем управління виробництвом кормів, що дозволяють точно розраховувати раціони для різних статево-вікових груп тварин; впроваджуються інтернет-технології для моніторингу якості сировини та готової продукції в режимі реального часу.

Таблиця 1

**Наслідки дії факторів впливу на ринок комбикормів в Україні
[розроблено авторами]**

Фактор	Реальний наслідок	Потенційний наслідок
Енергетика	Зростання собівартості кВт/год	Масштабні інвестиції в «зелену» енергію
Логістика	Пошук наземних шляхів, затримки	Створення нових мультимодальних хабів на заході України
Ціни на зерно	Падіння маржі фермерів	Глибока переробка зерна замість сировинного експорту
Кадри	Дефіцит вузьких спеціалістів	Максимальна роботизація виробничих ліній

Підсумовуючи наше дослідження, наведемо результати SWOT-аналізу ринку комбикормів України (рис. 2).

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Потужна власна сировинна база (зернові, шпроти). 2. Наявність великих агрохолдингів із замкненим циклом виробництва. 3. Висока якість продукції, що відповідає європейським стандартам (для експорту). 4. Розвинена культура птахівництва як основного споживача.	1. Залежність від імпортних преміксів, добавок та вітамінів. 2. Висока енергоємність старого обладнання на малих та середніх підприємствах. 3. Брак обігових коштів для модернізації виробництва. 4. Логістичні складнощі всередині країни.
Можливості	Загрози
1. Збільшення частки експорту готових кормів у ЄС та країни Близького Сходу. 2. Розширення внутрішнього ринку за рахунок відновлення поголів'я у деокупованих регіонах. 3. Перехід на альтернативні джерела енергії (біогаз, сонячні станції). 4. Впровадження інноваційних рецептур для підвищення конверсії корму.	1. Подальші руйнування інфраструктури внаслідок бойових дій. 2. Непередбачувані коливання світових цін на зерно. 3. Зниження купівельної спроможності населення (падіння попиту на м'ясо). 4. Посилення конкуренції з боку європейських виробників на зовнішніх ринках.

Рис. 2. SWOT-аналіз ринку комбікормів України [розроблено авторами]

Отже, сучасний ринок комбікормів в Україні перебуває у фазі глибокої трансформації, де воєнні виклики спричиняють стрімке зростання собівартості та зниження рентабельності тваринництва. Водночас галузь демонструє високу адаптивність, стимулюючи перехід до енергонезалежності через «зелені» технології, впровадження автоматизованих систем управління раціонами та розвиток глибокої переробки зернової сировини замість її сирого експорту. SWOT-аналіз підтверджує, що попри загрози подальших руйнувань, потужна власна сировинна база та орієнтація на європейські стандарти якості створюють підґрунтя для радикальної модернізації бізнес-моделей та розширення присутності українських готових кормів на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Ринок комбікормів в Україні: фактори впливу та перспективи розвитку. Офіційний веб-сайт. Pro-consulting. Аналітика ринків. Фінансовий консалтинг. URL: <https://surl.li/uciffd> (дата звернення 20.04.2026 р.)
2. Темненко С. М., Шиян В. В., Марченков Д. Ф. Формування пропозиції на вітчизняному ринку комбікормів та вплив воєнних дій на функціонування галузі кормовиробництва. *Науково-технічний бюлетень Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок і Інституту біології тварин*. 2024. Вип. 25. № 1. С. 203-211. URL: <https://surl.lt/sbzmwj> (дата звернення 20.04.2026 р.)
3. Аналіз ринку кормових добавок в Україні. 2024 рік. Офіційний веб-сайт. Pro-consulting. Аналітика ринків. Фінансовий консалтинг. URL: <https://surl.li/kwpebz> (дата звернення 23.04.2026 р.)